

Kategorie i przesunięcia kategorialne. Historia imiesłowu czynnego w języku szwedzkim.

Podstawowym narzędziem pracy językoznawcy jest podział jednostek językowych na kategorie, części mowy. Badając użycie danego wyrazu w zdaniu chcemy wiedzieć, czy wyraz ten jest rzeczownikiem, czasownikiem czy reprezentuje inną część mowy. Przynależność do danej kategorii warunkuje sposób użycia danego wyrazu w zdaniu.

W większości badań podział na części mowy jest założeniem nie poddawanym dyskusji, jeśli nie okaże się ona konieczna. Jednak wiele badań teoretycznych wskazuje na to, że podział ten nie jest trywialny, a wiele wyrazów wymyka się klasyfikacji jako element tej czy innej kategorii. Ponadto, w badaniach porównawczych, obejmujących zwłaszcza języki niespokrewnione, a także w badaniach diachronicznych, dotyczących rozwoju i zmian języka w czasie, wiele klasyfikacji okazuje się nie być uniwersalne.

W niniejszym projekcie w centrum uwagi znajduje się imiesłów czynny (np. *idący*) w języku szwedzkim, badany od strony synchronicznej (współczesnej) i diachronicznej (zmienności w czasie). Jest to jednostka języka, którą trudno jednoznacznie przyporządkować do jednej kategorii, w pewnych kontekstach przypomina rzeczownik, w innych przymiotnik, ale również czasownik, przysłówki i przyimek. Ponadto, możliwość użycia jednostki językowej w funkcji rzeczownika, czasownika itp. jest zmienna w czasie, imiesłów czynny 'przypomina' inne kategorie w języku starszwedzkim, inne zaś w języku współczesnym.

Pytanie jakie nam towarzyszy to pytanie o podstawy klasyfikacji danej jednostki językowej jako przedstawiciela danej części mowy i możliwość istnienia kategorii hybrydowych, wykazujących podobieństwo to do jednej to do drugiej części mowy. Na podstawie danych z języka szwedzkiego poświadczonego w tekstach od 1225 do 2000 roku chcemy wskazać kryteria porządkowania jednostek języka w kategorie i określić warunki możliwych przesunięć kategorialnych.

Wyniki projektu będą miały znaczenie nie tylko dla pełniejszego opisu języka szwedzkiego i jego historii, będą również stanowiły ważny wkład w rozwój badań nad kategorialnością w języku.